प्रथमः विभागः- सुगमसंस्कृतम (०६ अङ्काः)

Q.1 अ) चित्रं दृष्टा नामानि लिखत।(५ तः४) (३)

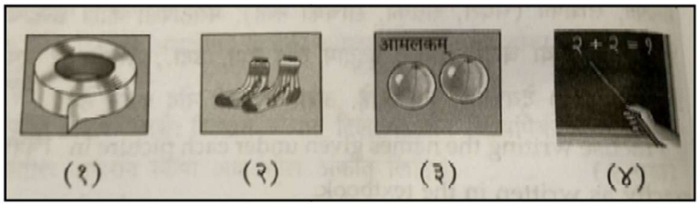

आ) सङ्ख्याः अक्षरैः /अङ्क लिखत । (३ तः२) (२)

१) ७३ २) एकोनसप्ततिः ३) ३५

इ) समय-स्तम्भमेलनं कुरुत। (१)

अ	आ
१. नवोन-दशवादनम्	१०.४५
२. सार्ध-दशवादनम्	९ .५१
	१० .३०

द्वितीय विभागः- गद्यम् (१४ अङ्काः)

Q.2 अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।

१) अवबोधनम् : (३ तः २) (२)

(क) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।

पृथुनृपस्य प्रजाजनाः सन्तुष्टाः अभवन् यतः......।
(अ) ते प्रभूतं धान्यम् अलभन्त।।
(ब) ते प्रभूतं सुवर्णम् अलभन्त ।

(ख) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत ?

क्षेत्रे जनाः किम् अवपन् ?

२) शब्दज्ञानम् : (३ तः २) (२)

(क) गद्यांशात् २ पूर्वकालवाचक-धातुसाधित-ल्यबन्त-अव्यये चित्वा लिखत।

(ख) गद्यांशात् विशेषण-विशेष्ययोःमिलन कुरुत।

अ	आ
१. अर्वरतमाम्	बीजानाम्
२. विविधप्रकारकाणां	वृक्षेभ्यः
	भूमिम्

Nayak's Tutorials
An ISO 9001 : 2015 Certified Institution

(ग) लकारं लिखत।
पृथुवैन्यः बीजाना ं संस्करणं कृत्वा वपनम् <u>अकरोत्।</u>

आ) १) अवबोधनम् (३ तः २) (२)

(क) **उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।**
शृगालः मृगं सस्यपूर्णक्षेत्रं दर्शयति यतः ----------- ।
(अ) शृगालः मृगस्य हितकामः सुहृद्।
(ब) शृगालस्य स्वार्थहेतुः आसीत्।

(ख) **पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।**
क्षुद्रबुद्धिः कुत्र निभृतं स्थितः ?

(ग) **अमरकोषात् शब्दं योजयित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।**
<u>मृगः</u> पाशैः बद्धः।

२) जालरेखाचित्रं पूरयत। (२)

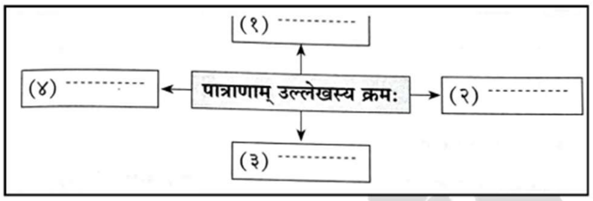

इ) **गद्यांशं पठित्वा माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत (२ तः १)** (४)

१.वैखानस : (राजानम् अवरुध्य) रहजन् ! आश्रममृगोऽयं, न हन्तव्यः, न हन्तव्यः । आशु प्रतिसंहर सायकम् । राज्ञां शस्त्रम् आर्तत्राणाय भवति न तु अनागसि प्रहर्तुम् ।

दुष्यन्त : प्रतिसंहृत एषः सायकः । (यथोक्तं करोति)

२. श्रोतवृंद : - नदीपूजनम् ? किमर्थं नदीपूजनम् ?

कीर्तनकार :- नदी खलु जीवनदायिनी । अतः अस्मिन्नवसरे कृतज्ञतां प्रदर्शयितुं जनाः जले दीपदानं कुर्वन्ति द्रोणे दीप प्रज्वाल्य नदीजले समर्पयन्ति ।

Nayak's Tutorials
Way to Excellence
An ISO 9001 : 2015 Certified Institution

ई) **माध्यमभाषया उत्तरं लिखत।** (२)
१. शुक्रस्य कपटं विशदीकुरुत।
२. शङ्करेण संन्यासार्थं कथम् अनुमतिः लब्धा?

द्वितीय विभागः- पद्यम् (१०)

Q.3 अ) १) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। (४)
वाल्मीकिव्यासबाणाद्याः प्राचीनाः कविपण्डिताः ।
तान् शिक्षयन्ति सततं ये सदा वाचने रताः

मनुजा वाचनेनैव बोधन्ते विषयान् बहून् ।
दक्षा भवन्ति कार्येषु वाचनेन बहुश्रुताः

वृथाभ्रमणकुक्रीडापरपीडापभाषणैः ।
कालक्षेपो न कर्तव्यो विद्यार्थी वाचनं श्रयेत्

(क) पूर्णवाक्येत उत्तरं लिखत।

विद्यार्थी किं न कुर्यात्?

(ख) विशेषण-विशेष्य-मेलनं कुरुत।

अ	आ
(१) बहुश्रुताः	विषयान्
(२) बहून्	मनुजाः
	पण्डिताः

(ग) जालरेखाचित्रं पूरयत।

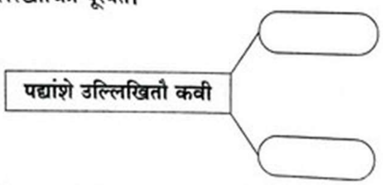

(घ) पद्यांशात् २ द्वितीया-विभक्त्यन्त-पदे चित्वा लिखत।

(च) पूर्वपदं लिखत।

(१) दक्षा भवन्ति = ... + भवन्ति

(२) कालक्षेपो न = ... + न।

आ) पद्ये शुध्दे पर्णे च लिखत (३ तः २) (४)

१. घटं भिन्द्यात् पटं छिन्द्यात् कुर्याद्रासभरोहणम् ।
येन केन प्रकारेण प्रसिद्धः पुरुषो भवेत् ।

२. अल्पानामपि वस्तूनां संहतिः कार्यसाधिका ।
तृणैर्गुणत्वमापन्नैर्बध्यन्ते मत्तदन्तिनः ।।

३. आत्मनो मुखदोषेण बध्यन्ते शुकसारिकाः।
बकास्तत्र न बध्यन्ते मौनं सर्वार्थसाधनम्।।

इ) माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत। (२)

१. वाल्मीकिव्यासबाणाद्याः प्राचीनाः कविपण्डिताः।
तान् शिक्षयन्ति सततं ये सदा वाचने रताः।।

२. शीलं सद्गुणसम्पतिः ज्ञानं विज्ञानमेव च।
उत्साहो वर्धते येन वाचनं तद् हितावहम्

चतुर्थ विभागः- भाषाभ्यासः (१०)

Q.४ अ) पृथक्करणम् (२)

नाम	सर्वनाम

(क्षेत्रम्, आवयोः, पिता, अयम्, साधवः)

Nayak's Tutorials — Way to Excellence — An ISO 9001 : 2015 Certified Institution

क्रियापदम्	धातुसाधित- विशेषणम्

(अकथयत्, मुक्तः, जानाति, भेतव्यम्, वहतु)

आ) निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। (४ तः २) (४)

१. सङ्ख्या/क्रम/ आवृतिवाचकस्य योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत (२)

क) ....महिलाः जलम् आहर्तुं गच्छन्ति। (तिस्त्रः/त्रीणि)

ख) सप्ताहस्य.....संस्कृतवर्गः भवति।(तृतीय/त्रिवारं)

ग) भगवता व्यासेन.......पुराणानि रचितानि। (अष्टादश/अष्टादशः)

२. समासविग्रहाणां समासनामभिः सह मेलनं कुरुत। (२)

समास विग्रहः	समासनाम
१. अधमः नरः	बहुव्रीहिः।
२. श्रध्दया सह	कर्मधारयः।
३. अल्पा धीः यस्य सः	अव्ययीभाव।
४. सस्यैः श्यामला	षष्ठी - तत्पुरुष।
५. पाशे बध्दः	तृतीया - तत्पुरुष।
६. युग्मानां माला	सप्तमी - तत्पुरुष।

३. समानार्थकशब्दान्/विरुध्दार्थकशब्दान् लिखत। (२)

क) निर्धनः X......... ख) उदधिम् =..........

ग) शुक्लताम् X......... घ) अम्ब =..........

४.योग्य पर्याय चुनत। (२)

क) मया धनधान्यानि मम उदरे निहितानि (कर्तृवाच्यम्/कर्तृवाच्यम्)

ख) भवानपि दपरिचितः एव........। (आसीः/आसीत्)

ग) राजा ......नरं पूजयति (विद्यावान्/विद्यावन्तम्)

इ) विशिष्टविभक्तेः उपयोग कृत्वा वाक्यनिर्माणं कुरुत। (४ तः २) (२)

१) कथ् (१० उ)

२) अलम्

३) स्निह् (४ प)

४) कृते।